

Instruir uffants migrants

Ina gassetta genevrina rapporta

■ (gsc) **Areguard ils linguatgs da la populaziun residenta en il pajais dat la confederaziun las cifras uffizialas suandantas, numnadamain quellas da la davosa dumbraziun (2000): tudestg 4 640 400, franzos 1 485 100, talian 471 100, serb e croat ensemen 111 400, albanais 94 500, portugais 89 500, spagnol 77 500.** Per tut tschels linguatgs valeva mintgamai ina cifra sut 75. Perquai basegn'ins curs da lingua, cunzunt da la lingua locala svizra per la populaziun immigrada d'auter linguatg, dentant era da la lingua da derivanza per uffants immigrads. La gassetta quotidiana genevrina «Le Courrier» rapporta en ses numer dals 17 da mars (p. 5).

Curs da lingua e cultura da derivanza

L'Uniun da magistras e geniturs albanais en il chantun Geneva ha gist festivà ses ventg onns. «Ella ha commemorà sia fundaziun en preschientscha da cuss. gov. *Charles Beer* [da derivanza armena] e da president communal *Thierry Apotheloz* (Vernier/GE). L'uniun ha engrazià als benefactors che l'han sustegnida per metter ad ir l'instrucziun per uffants albanofons da 7 fin 12 onns. Oz instrueschan sis magistras en l'entir chantun en locals che las vischnancas mettan a disposiziun. I sa tracta da trais uras emnilas da lingua albanaisa, cultura generala, istorgia dal pajais, art e musica tradiziunala (...). *Charles Dupanloup*, commember associà da l'uniun, rapporta: 'Ils emprimis fugitivs èn arrivads dal Balcan en ils onns novanta. La cuminanza è lura s'organisada cun la finamira da s'integrar il meglier pussaivel (...)' L'onn 2011 ha il cussegl grond vuschà ina subvenziun da 60 000 francs; las vischnancas principals han dà passa 30 000 francs. Dupanloup sa legra: «Lez agid ha muntà ina gronda victoria, mussond ch'il mund politic renconuscha la lavur che nus prestain.' Ventg onns pli tard èsi ura da far bilantscha. *Agim Paçarizi*, anteriur parura da l'uniun, (...) precisascha: 'Passa 2000 uffants han frequentà noss curs. Jau sun vaira cuntent, dentant betg tuttafatg, cun la lavur realisada. En il chan-

tun èn 745 uffants albanofons registrads, ma mo 275 han frequentà noss curs durant l'onn da scola 2010/2011. Nus lessan cuntanscher la cifra da 342. Quai dependa dal preventiv (...). Tut quels uffants che frequentavan noss curs èn us integrads bain. Dal 1997 eri ina raritad da vesair giuventetgna da lingua albanaisa en scolas secundaras u cuntinuantes; quai è oz sa midà.' *Miriam Fridman Wenger*, represchentanta dal departament d'educaziun, fa endamen la relevanza d'ina tala instrucziun: 'Igl è prioritari d'instruir las linguas e culturas da derivanza. Meglier ch'ils uffants las enconuschan e meglier ch'i impredan franzos e s'integreschan (...)' Insaquantas da talas scolaziuns han ina tradiziun da plis decennis, per exempel quellas da spagnol, portugais u talian. Autras èn vaira novas, sco quella d'arab senza finamira religiosa (...) e quella da somal (...). Ma il sindicat Unia punctuescha ch'ìls consulats portugais hajan reduci lur purschida da curs da lingua e cultura per motivs da spargn. *Anna Rubin*, pledadra da l'Unia, declera: 'En Svizra han ins relaschà 20 personas d'instrucziun [portugaisas]; quai munta 1200 uffants portugais senza uras en lur linguatg. Ins planisescha anc 27 desditgas; quai pertutgass passa 4000 uffants. Quai mussa che lezza instrucziun n'è anc betg segrada'»

In problem europeic

Las migraziuns famigliaras dals davos decennis han intimà plis pajais europeics, plaun a plaun, da tschertgar vias e mezs per pussibilitar ad uffants immigrads da vegnir instruids en lur linguatgs. Quai va relativamain tgunsch en il spazi stretg ed urbanisà dal chantun Geneva; en auters chantuns impedeschan anc problems finanzials e logistics da realisar lez postulat. Quest han ins dentant renconuschì e perscrutà sin stgalim europeic. «Eurydice», «das Informationsnetz zum Bildungswesen in Europa» (eacinfo@ec.europa.eu) ha edi 2009 in rapport da 27 paginas entitulà: «Die schulische Integration der Migrantenkinder in Europa». Il segund chapitel (pp. 19–27)

tracta l'instrucziun en la lingua famigliara da quels uffants. El entschaiva sco suonda: «Ins resguarda savens sco fitg impurtant per ils uffants da migrants ch'i enconuschan lur lingua da derivanza. Uschia poni emprendre pli tgunsch il linguatg d'instrucziun; quai promova lura lur svilup cumplessiv. Plinavant dependa lur stima da sasezs e lur identitad da la moda e maniera co che la societad nua ch'i vivan valitescha lur lingua. En ils plis stadis europeics èn in vigur regulaziuns che lubeschan a quels uffants d'emprendre lur lingua materna» (p. 19). Insaquants stadis resguardan era las scolinas. En Belgia e Spagna vegnan talas activitads davart linguas e culturas da derivanza organisadas [en scolina] en il rom da convegnas bilaterals cun ils stadis correspundents (...). En Norvegia prescriba il plan d'instrucziun 2006 davart las scolinas da gidar ils uffants d'auter linguatg a duvrar lur lingua da derivanza ed a medem temp da promover activamain lur enconuschientschas da norvegiais» (p. 21). Ils plis stadis d'immigraziun resguardan dentant las linguas da migraziun mo sin stgalim primar e secundar. Il rapport describa manidlamain ils systems da mintga singul stadi da l'Uniun europeica, sco era quels da Norvegia e Liechtenstein. «En Spagna pon ins organisar ils curs per uffants da derivanza marocana durant las uras normalas d'instrucziun sche lezs uffants èn blers (...). En Danemarc èn las vischnancas obligadas da porscher curs da lingua materna (...) ad uffants da pajais commembers da l'UE sco er da Norvegia, da las Inslas nursinas (Føroyar) e da Grönlanda» (p. 24). En scolas primaras da la citad da Vienna instruesch'ins croat, serb e tirc durant las uras normalas d'instrucziun. Il ministeri portugais d'educaziun sustegn in project d'instrucziun bilingua chinai-portugais per uffants che derivan da l'anteriura colonia portugaisa da Macau. Quels paucs exempels dattan in'idea da l'extrema varietad dals cas e dals problems. La Svizra n'è tutina betg suletta areguard il postulat d'instruir uffants immigrads en lur linguas e culturas.